

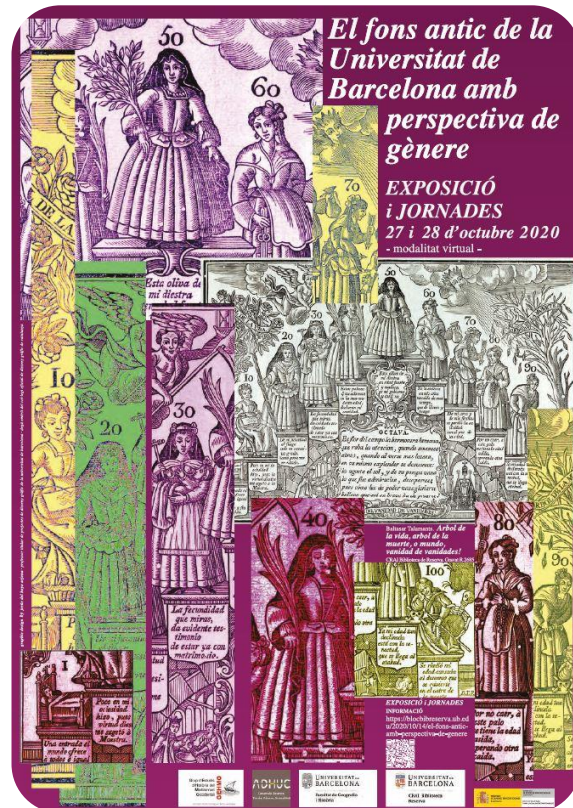
UNIVERSITAT DE
BARCELONA

CRAI Biblioteca
Reserva

CRAI

Centre de Recursos per a
l'Aprenentatge i la Investigació
UNIVERSITAT DE BARCELONA

**ESCRIBRE DE DONES /
ESCRITURA DE DONES**

Les autobiografies femenines al CRAI Biblioteca de Reserva

Joan Miquel Oliver

CRAI Biblioteca de Reserva de la Universitat de Barcelona

jmiquel@ub.edu

En primer lloc vull agrair a la Mariela Fargas, de l'Àrea d'Història Moderna de la UB, l'oportunitat de participar en aquestes jornades summament interessants i al CRAI Biblioteca de Reserva, la possibilitat de fer-ho en aquest marc incomparable, envoltat de llibres.

Al llarg d'aquest matí, les companyes que han intervingut han posat de relleu, des de diferents àmbits, les potencialitats del Fons Antic de la Universitat de Barcelona pel que fa a la docència i la recerca. La meua modesta aportació consistirà en presentar alguna de les autobiografies existents al nostre fons com a forma d'expressió femenina de la religiositat, però també com a camp propi d'escriptura a través del qual les seves autores aconseguen finalment fer aflorar les seves interioritats espirituals. A tal fi, doncs, ens basarem en exemples concrets, però permeteu-me que primer situï el tema que ens ocupa en el seu context històric.

Durant la Baixa Edat Mitjana i els inicis de l'Edat Moderna proliferen els intents de reforma religiosa de diversa índole, però que sovint comparteixen un mateix denominador comú: la necessitat de retornar d'una manera o altra a la puresa inicial i d'enfortir l'experiència directa amb la divinitat. La *devotio moderna*, basada en la connexió personal amb Déu i les mostres actives d'amor cap a Ell, esbossades per Tomàs de Kempis a *La imitació de Crist*, va tenir molta influència sobre la cristiandat en aquells moments. El mateix Erasme de Rotterdam va ser un decidit seguidor d'aquesta nova tendència. Així mateix, l'exemple i l'obra de Teresa de Jesús, al llarg del segle XVI i amb posterioritat, va exercir una ascendència considerable sobre moltes de les autores que veurem a continuació.

En aquest context les autobiografies femenines de monges o beates se'ns presenten com un clar exemple d'aquest afany de perfeccionament espiritual, però alhora com una gradual conquesta de les protagonistes –no sempre necessàriament conscient- de la capacitat d'interpretar la seva pròpia experiència religiosa i de la trobada d'un camp propi a través de l'expressió de les seves vivències en forma d'escriptura. De fet, s'ha assenyalat que aquest

tipus de literatura no va tenir en aquells moments històrics una equivalència en el món masculí.

La procedència social i l'erudició d'aquestes autores pot ser molt diferent, però si fem un estudi comparatiu de les seves produccions escrites, podem trobar que comparteixen una sèrie de característiques comunes i que totes elles –o la major part- estableixen un vincle molt especial amb el seu confessor o guia espiritual. Això sovint planteja un debat apassionant sobre l'autoria del text, ja que si bé en general comencen dient que escriuen la seva vida i les seves experiències religioses per mandat del seu confessor, a mesura que avança la narració es produeix de manera gradual un desplaçament cap a una connexió més directa amb Déu i la figura del confessor com a factor d'autorització de la paraula, tendeix a diluir-se.

Tenint present tot això, no costa gaire d'entendre que algunes d'aquestes dones tinguessin problemes amb la Inquisició o fossin vistes amb desconfiança i que un cop acabat el Concili de Trento (1545-1563), es produïssin intents reiterats per parts de les autoritats eclesiàstiques de convertir-les en monges de clausura. El desenllaç final del Concili comportà un afany de recristianització, sobretot en l'àmbit rural, i una aposta decidida i quasi obsessiva per la tutela i la mediació a l'hora d'establir la relació amb la divinitat. Si al llarg de la història s'ha considerat les dones com a menors necessitades de la presència d'un tutor en forma de pare o germà gran, l'amenaça o el fantasma luterà reforçà encara més el paper de guies espirituals masculins que evitessin possibles desviacions heterodoxes de les vel·leïtats místiques femenines.

Partint, doncs, d'aquest context no gens fàcil per moltes d'aquestes autores, us vull presentar ara una selecció de les autobiografies femenines que el CRAI Biblioteca de Reserva custodia en el seu fons, posant l'esment sobretot en les catalanes, però alhora us vull oferir algun exemple de la recepció baix-medieval o moderna en forma de traducció catalana o castellana d'alguna d'aquestes obres que per la seva influència mereixen un especial interès: és el cas de la vida d'Àngela de Foligno. Així mateix, volem arrodonir el cercle escriure-traduir-llegir

amb una petita mostra de les lectures de Juliana Morell, de la qual no disposem de la seva autobiografia, però sí alguns exemplars de la seva biblioteca, una de les poques biblioteques femenines i una de les poques dones, juntament amb Santa Teresa de Jesús i Isabel II, representades en el Paranimf de la Universitat de Barcelona.

1 Autobiografies:

Anna Domenge. [*Autobiografía de sor Anna Domenge, fundadora del convento de religiosas dominicas de Perpignan.*](#) [Catalunya?, entre 1601 i 1700].

07 Ms 1038

El primer llibre que vull comentar és l'autobiografia d'Anna Domenge. Anna Domenge (Perpinyà, 1570 – ca. 1619) va assolir un considerable renom a nivell local com a beata, va intentar fundar un convent de dominiques a Perpinyà i fou empresonada pel Tribunal de la Inquisició de Barcelona el 1609. El manuscrit procedeix del Convent de Santa Caterina, tal i com consta al catàleg de llibres prohibits d'aquesta biblioteca conventual. Al primer full del llibre hi trobem una nota manuscrita de Pere Màrtir Anglès (1681?-1754), gramàtic, historiador i bibliotecari de l'esmentat convent, on a banda d'aquestes informacions que ja hem comentat, se'ns diu que Narcís Feliu de la Penya el 1709 en els seus [*Anales de Cataluña...*](#) (v. 3, llibre 19, capítol XIV, pàg. 234) fa esment d'Anna Domenge i això no fa més que refermar la idea de la considerable repercussió de la figura de la beata en el seu moment i a posterioritat. L'estructura de l'obra combina la narració de la vida d'Anna Domenge amb textos intercalats i planteja un interessant problema d'autoria, en relació a la dialèctica entre el mandat del confessor i el dictat diví que es produeix en el text. A les imatges que presentem, podem veure que, si bé l'obra comença amb la frase “*Por mandato de mi confessor hago escribir esto,*” el llibre acaba amb l'eloqüent “*Todo esto me dijo mi esposo Jesús*”, fent evident que al llarg del text el paper del confessor com a cobertura i factor

d'autorització de la paraula tendeix a diluir-se, a mesura que avança l'apoderament de l'autora en el procés de transmissió de les seves experiències espirituals.

Hipòlita de Rocabertí i Soler. [*La Venerable madre Hipolita de Iesvs y Rocaberti, libro primero de sv admirable vida y doctrina ...*](#) Valencia : Francesc Mestre, 1679.

07 C-202/3/8

El segon exemple es Hipòlita de Rocabertí i Soler (1549-1624). Nascuda en el si d'una família noble catalana i ben instruïda, va ser religiosa dominica del Convent dels Àngels de Barcelona. La seva tia Jerònima de Rocabertí va ser-ne mentora i va ajudar en el procés de formació d'Hipòlita. En aquest sentit Verónica Zaragoza i M.Mercè Gras (2020: 190) han assenyalat una possible influència del *Libro de la vida* d'Àngela de Foligno, mística italiana de mitjans del XIII de la qual parlarem més endavant, sobre Hipòlita de Rocabertí. L'autobiografia manuscrita d'aquesta autora es conserva en el queda de l'arxiu del Convent dels Àngels al Monestir de Sant Domènec de Sant Cugat. El que aquí presentem és un interessantíssim imprès publicat a València el 1679, i promogut pel seu nebot Joan Tomàs de Rocabertí, arquebisbe de València, però alhora Virrei i Capità General del mateix lloc, personatge –per tant- a mig camí entre la política i la religió. Joan Tomàs de Rocabertí recupera la iniciativa de les monges del Convent dels Àngels, que ja havien intentat la beatificació i canonització d'Hipòlita a la seva mort i a tal fi prossegueix amb la publicació de la seva vasta obra (més de 50 títols en 24 toms). Aquest procés de beatificació i canonització quedà frenat per la inclusió de les seves obres a l'Índex de Llibres Prohibits de 1685, tot i que la publicació d'alguns dels seus títols continuà produint-se. A les imatges que presentem podem veure com la portada recull en el títol que l'obra va ser escrita per mandat dels seus prelats i confessors, però si bé es cert que inicialment l'autora diu que ella només escriu perquè el seu confessor li ha manat, que per ella és un turment, que no passa de

considerar-se més que “*un gusano despreciable*”, en un exercici constant d’auto-humiliació, al llarg de la seva vida i la seva obra es produeix una evolució cap a l’autosuficiència, fins al punt, per exemple, que quan el seu confessor Ramon Samsó posa en dubte que en el procés de redacció no hi estigui intervenint una altra persona, pel fet d’utilitzar un castellà tan perfecte, essent ella catalanoparlant, Hipòlita reivindica l’autoria de la seva obra de manera categòrica.

A l’edició de 1679 que tenim en pantalla podem veure la portada a dues tintes orlada i un il·lustratiu gravat en el full després de portada del volum 1, on l’autora reparteix el seu temps entre l’espiritualitat i la creació de la seva voluminosa obra literària, situada al bell mig dels dos àmbits als quals va dedicar la seva vida.

Teresa Mir i Marc. [*Raho del esperit y del que ha passat en lo interior de la Sra. Teresa Mir y March, natural de la vila de Olot, bisbat de Gerona, que ella matexa dona á son pare espiritual y confessor y als demes quel Señor destina y vol.*](#) Catalunya, [entre 1709 i 1714].

07 Ms 6

L’última de les autobiografies que us volia comentar, a diferència de les dues que acabem de veure, pertany a un àmbit més rural i a una cronologia més tardana, pràcticament en ple context de la Guerra de Successió, a inicis del XVIII. És el cas de Teresa Mir i March (1681-1764), natural d’Olot, casada amb el doctor en dret Josep Mir, que exercia a Castelló d’Empúries i de qui Teresa agafa el cognom en el moment de casar-se. En morir el marit, Teresa torna a Olot i per ordre del seu confessor Esteve Gay inicia la redacció de la seva autobiografia. Aquest manuscrit, com es pot veure a la imatge, ens ha arribat amb una enquadernació que reaprofitava un pergami musical del segle XVI i s’estructura clarament en dos textos diferents: el primer és un relat hagiogràfic de Teresa de la mà del seu confessor, Esteve Gay, encapçalat per la portada del cor amb les virtuts de la beata. El segon constitueix

pròpiament el cos de l'obra, seguint el model del *Libro de la Vida* de Teresa d'Àvila. Sobre el dibuix del Sagrat Cor, James Amelang (Amelang, 1990: 198) ha posat de relleu les similituds amb el de la coberta d'un llibre pràcticament coetani escrit per Angela Mellini a Itàlia.

S'ha de dir que és una de les poques autobiografies femenines escrita en català que ens ha arribat i que existeix una edició crítica a càrrec d'Anna Garcia Busquets sota la direcció de Pep Valsalobre, publicada per la Universitat de Girona i consultable en accés obert a la bibliografia.

2 Traduccions:

M'interessa en aquest segon apartat de la ponència parlar de la recepció baix-medieval i moderna d'un llibre autobiogràfic d'Àngela de Foligno, per tal d'exemplificar les estretes relacions existents en aquella època entre els territoris italians i la Península Ibèrica.

Àngela de Foligno neix cap al 1248 (Úmbria, Itàlia) i mor al 1309. Va ser una mística de gran renom i molta influència posterior. En un moment determinat pelegrinà a Assís i davant del monestir va experimentar una visió i connexió amb l'Esperit Sant que va anar acompanyada, però, de molts de crits i impropis que van causar un gran rebombori i enrenou. Fra Arnau, el seu parent i confessor alhora, quedà escandalitzat i la va fer a tornar a Foligno. Però, encuriós, anà a visitar-la per conèixer de primera mà els motius de la seva estranya conducta. Davant d'ell, Àngela de Foligno li revelà tot un seguit de visions que poc a poc anaren prenent forma de llibre, transcrites de l'umbrí al llatí de la mà de Fra Arnau. S'ha de dir que a part d'aquest llibre, l'herència d'Àngela de Foligno es complementa amb un important vessant exemplificador i pedagògic i que uns dels seus deixebles de més renom

és Ubertino da Casale, actualment gràcies en part a la novel·la *El nom de la rosa* d'Umberto Eco.

Durant el segle XV, aquest *Llibre de la vida* d'Àngela de Foligno va tenir molta influència en els territoris de l'àmbit de la Corona Catalano-Aragonesa. En bona part això s'explica per l'establiment de la cort a Nàpols per part d'Alfons el Magnànim. Aquest monarca va afavorir de manera decisiva els intercanvis culturals entre els territoris italians i els de la Península Ibèrica i el seu regnat va contribuir enormement a la difusió de l'humanisme i del renaixement.

Opuscles religiosos. F. 134-152: Angela de Foligno. [*Visions i revelacions*](#). Catalunya, 1438.

07 Ms 559

Montserrat Casas (Casas, 2003) realitzà un estudi sobre les traduccions catalanes del segle XV del llibre d'Àngela de Foligno i arribà a la conclusió que el manuscrit 559 del CRAI Biblioteca de Reserva és la còpia més antiga conservada de totes les traduccions conegudes fins ara en català i una de les més antigues que ens ha arribat en vulgar. Existeixen 2 traduccions catalanes més tardanes conservades en forma de manuscrit a la Biblioteca de Catalunya i encara un altra a la Biblioteca Episcopal de Vic que formaria part probablement d'un d'aquest manuscrits de la Biblioteca de Catalunya que acabem d'esmentar.

Del Ms 559 del CRAI Biblioteca de Reserva, no en sabem el nom del traductor, però sí podem dir que es tracta d'una traducció del llatí al català inclosa dins una miscel·lània que conté obres de diversos autors, copiades per Johan Ferrandez a Barcelona el 1438. Conté el pròleg original del seu confessor i la primera part de la biografia i no incorpora les cartes i les instruccions als deixebles que sí que apareixen en altres manuscrits. Està escrit en lletra gòtica.

Pel que fa a la seva recepció, Montserrat Casas afirma que a la biblioteca de Maria de Castella, esposa d'Alfons el Magnànim, que constava d'un total de 77 obres, hi figura amb el número 26, una còpia en català del *Llibre d'Àngela de Foligno* (Casas, 2003: 478). Així mateix que la reina Isabel la Catòlica en tenia 3 exemplars: un de manuscrit, l'edició prínceps en versió llatina (1505) i la versió castellana de 1510, que veurem a continuació (Casas, 2003: 479).

Ángela de Foligno. [*Libro dela bienaventurada Sancta Angela de Fulgino : en el qual se nos muestra la verdadera carrera para seguir las pisadas de nuestro redemptor y maestro Jesuchristo...*](#) Toledo : sucesor de Pedro Hagenbach, 1510.

07 CM-3296

Edició prínceps de 1510 de la traducció al castellà promoguda pel Cardenal Cisneros. Cinc anys abans (1505) s'havia publicat l'edició prínceps en llatí. El Cardenal Cisneros, a part de confessor i conseller d'Isabel la Catòlica era franciscà, seguidor i practicant de l'Observança. A principis del XVI a través de la influència franciscana es produeix la consolidació d'aquest moviment de renovació espiritual i amb ella l'edició de moltes obres de tradició devota. Aquesta edició n'és un bon exemple, entre molts d'altres. Està publicada a Toledo, el peu d'impremta està tret del colofó i a l'últim full del llibre hi trobem l'escut del cardenal que hem esmentat.

Ángela de Foligno. [*Vida de la bienaventurada Santa Angela de Fulgino : en la qual se nos muestra el verdadero camino por donde podamos seguir los pasos de nuestro redentor ...*](#) Madrid : Juan de la Cuesta, 1618.

07 B-10/6/4

Per últim, vull comentar dins aquest apartat la traducció del llatí al castellà de 1618 de Francisca de los Ríos, filla de Hernando García, procurador de la cort reial. Segons consta a l'aprovació i a la dedicatòria de l'exemplar, en el moment de fer la traducció, Francisca tenia només entre 12 i 13 anys. Presenta també la particularitat d'anar dedicada a Isabel de Borbó, futura esposa de Felip IV a qui defineix com un "àngel", equiparant-la a la mateixa Àngela de Foligno.

3 Lectures

Passem ara a l'apartat de lectures on presentem una petita mostra d'una de les poques biblioteques femenines que ens ha arribat. És el cas de l'humanista Juliana Morell, de la qual hem escollit dos llibres dels cinc que ha identificat fins al moment el CRAI Biblioteca de Reserva, que hem considerat significatius tant per les marques de propietat que incorporen com pel seu contingut. I si a l'exemple anterior de Francisca de los Ríos podíem parlar d'una traducció feta en una etapa vital tan inicial, veurem aquí, en el cas de Juliana Morell, com a través de la possessió i lectura d'aquestes dues obres se'ns fa evident la seva erudició clàssica i teològica, així com el domini de llengües clàssiques i modernes de d'una edat ben precoç.

Només per situar-nos farem 4 pinzellades sobre la vida de Juliana Morell: neix el 1594 a Barcelona, de pares no casats, per tant és filla il·legítima i aquesta és una dada important perquè al llarg de la seva vida mantindrà una relació molt particular amb el seu pare. Quan Juliana només tenia 6 anys, els dos es traslladen a viure a Lió, ja que el pare –que era mercader de Barcelona- havia tingut problemes poc clars de deutes i fins i tot d'acusació d'assassinat.

Juliana arriba doncs a Lió amb 6 anys. França havia estat durant tota la segona meitat del XVI escenari cruent i sagnant de les Guerres de Religió entre hugonots i catòlics, amb episodis tan exacerbats com la massacre d'hugonots del dia de Sant Bartomeu. En aquest sentit, l'Edicte de Nantes de 1598 suposà un principi de tolerància, tenint en compte d'on venia. Tot i això, es produí un rearmament del catolicisme pel fet de tenir la condició de religió dominant a França.

Isidor de Pelusium. [*S. Isidori ... epistolarum : amplius mille ducentarum libri tres ...*](#) París: Guillaume Chaudière, 1585.

07 B-46/3/14

La primera d'aquestes lectures correspon a un llibre d'Isidor de Pelusium, nascut aprop d'Alexandria (370-450), i s'emmarca dins de la tradició fortament ascètica del cristianisme oriental dels Pares del Desert. D'origen benestant, ho deixà tot per pelegrinar al desert on realitzà pràctiques severes de dejú extrem. Es conserven moltes de les seves cartes adreçades sobretot a Ciril d'Alexandria i Teodosi II. Per tant la lectura d'aquesta obra per part de Juliana Morell, enllaçaria amb l'interès de retorn a la puresa primitiva, de la qual parlàvem a l'inici de la nostra ponència.

L'enquadernació del llibre que podem veure a la imatge és de pell amb els gofrats daurats. A la portada d'aquest exemplar hi podem veure l'exlibris manuscrit de Juliana Morell, datat el 1607. També podem destacar que es tracta de la primera edició en grec: "*Nunc primum graecè editi*", amb la corresponent equivalència en paral·lel en llatí, amb disposició a dues columnes. Es tracta d'una edició que entronca amb la tradició humanista i renaixentista de recuperació dels clàssics grecs i llatins. En qualsevol cas, també és interessant saber què llegia Juliana Morell als 13 anys. Un any abans, el 1506, el seu pare havia organitzat la seva presentació en societat davant la *crème de la crème* religiosa i política de Lió, on ella havia

dissertat sobre filosofia i ètica als 12 anys!. Se sap que a aquesta edat parlava perfectament- a part del català- castellà, francès, llatí, grec, àrab, caldeu, hebreu i alguna llengua més. Per tant era perfectament capaç de llegir i assimilar tots aquests coneixements.

Jodocus Coccius. [*Thesaurus Catholicus, in quo Controuersiae fidei, iam olim nostraque memoria excitatae, SS. scripturarum, conciliorum, & SS. tam Graecorum, quam Latinorum Patrum testimonijs,... explicantur.*](#) Colònia: Arnold Quenteli, 1600-1601.

07 M-9528.1

L'últim llibre que us vull comentar és el *Thesaurus Catholicus...* de Jodocus Coccius. Aquest autor neix en el si d'una família luterana i es converteix al catolicisme, després de descobrir l'antiguitat i la continuïtat de la fe catòlica al llarg dels temps. En un context com el de Lió, on la presència del luteranisme era encara tant potent, aquest tipus de conversions eren molt buscades per part de les autoritats eclesiàstiques catòliques. És interessant que precisament Juliana Morell n'adquirís l'exemplar en aquella ciutat, on residia el 1608, com consta a la nota de compra de la portada, després que França hagués estat assolada per les guerres de religió entre catòlics i hugonots durant tota la segona meitat del XVI, i en un context de rearmament del catolicisme després de l'Edicte de Nantes de 1598.

A la nota de compra esmentada apareix també el nom de Juliana Morell emmascarat (tapat per altres caràcters) i abans del nom, amb abreviatura, l'adjectiu *indigniss[imae]* aplicat a ella mateixa. Tant l'ocultació del nom (per tant, del jo), com la utilització d'aquest qualificatiu humiliant enllaça amb el cas d'Hipòlita de Rocabertí, que ja hem vist abans que s'autoanomenava "*gusano despreciable*", i ens dona una idea de com s'havien de protegir aquestes autores davant de possibles acusacions de vanaglòria i exaltació del jo. Però al mateix temps –i aquesta és una hipòtesi que deixo sobre la taula- el propi afany d'auto-negació les permetia fer baixar la guàrdia de les autoritats eclesiàstiques i possibilitava trobar un camp propi a través del qual aquestes autores podien, finalment, expressar-se.

I ja, per acabar, només vull compartir amb vosaltres una notícia publicada al Blog de Reserva ja fa un temps, amb motiu de la digitalització en accés lliure de *l'Autobiografia d'Anna Domenge* i on al final aprofitàvem per a fer un recull de les principals autores que podem trobar al nostre fons. És aquesta: <https://blocbibreserva.ub.edu/2019/03/07/lautobiografia-anna-domenge-i-la-mistica-femenina/>

Moltes gràcies per la vostra atenció. Us emplaço a seguir participant en el desenvolupament d'aquestes jornades tan interessants i molt especialment a escoltar demà la ponència de Rosa Maria Alabrús *Raons i emocions de religioses catalanes en el Barroc*, on ben segur que s'aprofundirà més en alguna de les qüestions que he tractat jo aquí de manera inevitablement panoràmica.

BIBLIOGRAFIA

Alabrús, R. «Religiosas visionarias y supersticiosas ante la Inquisición de Barcelona (1575-1680)». *Dossier thématique: La fabrique de l'hérésie. L'hérétique et ses représentations à l'époque moderne: Espagne, Portugal, Amérique (XVIe-XVIIe s.)* coord. par Michel Bœglin, Cahiers d'études des cultures ibériques et latino-américaines. Cahiers d'études des cultures ibériques et latino-américaines, 2008, Vol 4, p.151-166. https://cecil-univ.eu/c4_7/

Alabrús, R. «Els confessors i els relats autobiogràfics de les monges en la transició del segle XVI al segle XVII: Hipòlita de Rocabertí i Anna Domenge». *Pedralbes: Revista d'història moderna*, 2017, (37), p. 95-114.

<https://www.raco.cat/index.php/Pedralbes/article/view/339906>

Alabrús, R. «Entre el protestantismo y el catolicismo. Conversión y espiritualidad femenina: Juliana Morell», *E-Spania*, Vol 26, 2017. <https://doi.org/10.4000/e-spania.26435>

Alabrús, R. «Silencio y obediencia en el proyecto educativo de la catalana Juliana Morell (1594-1653)». *Studia Historica, Historia Moderna*, 2018, 40 (1), p.159-183. <https://doi.org/10.14201/shhmo2018401159193>

Alabrús, R. *Razones y emociones femeninas. Hipólita de Rocabertí y las monjas catalanas del Barroco*. Madrid, Cátedra, 2019.

Amelang, J., Nash, M. *Historia y género: las mujeres en la Europa moderna y contemporánea*. València, Edicions Alfons el Magnànim de l'IVEI, 1990.

Casas, M. «Algunes consideracions sobre les traduccions catalanes del 'Llibre de les Revelacions' d'Àngela de Foligno (segle XV)». *Acta historica et archaeologica mediaevalia*, 2003, (25) p. 461-481.

<http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/68885/1/519476.pdf>

Castro, J. «Confesión, palabra y poder: el miserable nombre femenino». *Alpha: revista de artes, letras y filosofía*, 2013, (36), p. 55-70.

<https://dialnet-unirioja-es.sire.ub.edu/servlet/catart?codigo=4848679>

Garí, B. «Que se embarcasen en aquella nabe de la cruç a las yndias del cielo». La aventura autobiogràfica de sor Anna Domenge». *Competencia escrita, tradiciones discursivas y variedades lingüísticas: aspectos del español europeo y americano en los siglos XVI y XVII: coloquio internacional, Friburgo en Brisgovia, (26-28 de septiembre de 1996)* Oesterreicher, W., Stoll, E., Wesch, A. (eds.) Tübingen: Gunter Narr, cop. 1998.

Garí, B. «Memorial d'Àngela de Foligno i altres textos espirituals». A: *Tresors de la Universitat de Barcelona: fons bibliogràfic del CRAI Biblioteca de Reserva*. Barcelona, Universitat de Barcelona, 2016, p. 50-53.

Giordano, Laura, editor literari. *Reforma catòlica y disidencia conversa : Diego Pérez de Valdivia y sor Hipólita de Jesús y Rocabertí en Barcelona (1578-1624)*. Vigo : Editorial Academia del Hispanismo, 2020

Mir i Marc, Teresa. *Rahó de l'esperit (1709-1714) de Teresa Mir i March* [Recurs electrònic: *l'autobiografia espiritual d'una laica*, edició crítica / a cura d'Anna Garcia Busquets, Girona, Universitat de Girona, cop. 2013

http://www3.udg.edu/publicacions/vell/electroniques/Raho_de_l_esperit/index.htm

blocbibreserva.ub.edu

[/CRAIBibliotecadeReserva](https://www.facebook.com/CRAIBibliotecadeReserva)

[craireserva](https://www.instagram.com/craireserva)

[CRAI Biblioteca de Reserva](https://www.youtube.com/CRAIBibliotecadeReserva)

[CRAI Biblioteca de Reserva](#)

Gran Via de les Corts Catalanes, 585

08007 Barcelona

Dins del CRAI Biblioteca de Lletres (primer pis)

Tel.: 934 035 313 / 934 035 793

Horari: de dilluns a divendres, de 8.30 a 20.30 h

E-mail: bib.reserva@ub.edu